

Izdala: konsorcij MALEGA LISTA

TEHNIK ZA NOVICE IN POLNOVREDNE

LJUBLJANA (JUGOSLAVIA)

Prazen prepir. Zagrebški «Obzor» in ljubljanski «Slovenec» se prepirata radi Prekmurcev. Neki Matošić je v «Obzoru» začel trditi, da so Prekmurci Hrvatje. V Slovencu mu odgovarja dr. Slavič, da so Slovenci. Nam se zdi ta prepir prazen. Prekmurci bodo pač sami najbolje vedeli, kaj so in kaj hočejo biti. Njih vprašajte!

Potovanje po Francoskem

(iz poročila poslanca Besednjaka).

Prišel sem v Pariz v zelo kritičnem času. Brž, ko sem izstopil iz kolodvora in pogledal po mestu, sem dobil vtis, da francoski narod preživlja težke dneve. Povsod, kamor se ozreš, vidiš nabite lepake, ki pozivljajo Francoze, naj pomagajo rešiti francoski frank pred grozečim polomom. Ko bereš, se ti zdi, da je Francija v vojni in da gre za obstanek republike. Kakor za časa svetovne vojne naj francosko ljudstvo združi vse svoje sile k obrambi domovine. Tako govore lepaki, ki jih vidiš celo pod zemljo na progah podzemeljske železnice. «Rešite frank, podpisujte prostovoljno posojilo!» pozivajo električne žarnice, napete zvečer od ene do druge strani glavnih ulic.

Nervoznost

Položaj francoskega denarja je res težaven. Ko sem prišel v Pariz, je stal angleški funt 135 frankov, koj nato je poskočil na 150, nato na 180 in ko sem odhajal, je stal že več ko 200 frankov. Francoskega občinstva se polašča nervoznost, ki se je tujec prav hitro zave. Sprevedniki na tramvajih, razprodajalci časnikov, delavci, uradniki: vse je nestrpno in nekam jezno. Za vsako malenkost vskipljo in se skregajo. Vidi se, da se širi med občinstvom globoka nezadovoljnost z razmerami. Kakor nekoč v Nemčiji in Avstriji rastejo skokoma cene potrebščin. Ljudska nevolja se znaša rada nad tujci, ki z dobro valuto prihajajo v deželo. Isti dan, ko sem se odpeljal, je naskočilo občinstvo v ulici Montparnasse spreved tujcev, najbrže Angležev, in jih preteplo. Francozi so po svoji naravi morda najvljudnejši narod na svetu. Da se tolikanj spozabijo napram gostom, je značilno in kaže, da se čuti francoski narod smrtno zadetega v svojem ponosu. Francija, ki je bila nekoč bankir Evrope ter se ponasala s financami, kakor jih sijajnejših ni imela morda nobena druga država, nosi svojo današnjo usodo kot jarem ponižanja.

Parlamentarne zmede.

Povrhu pa je še politični položaj skrajno zapleten in negotov. V parlamentu ni nikjer prave večine, na katero bi se lahko oprla in zanesla vlada. Po močnih strank je, ki se drže v ravnotežju. Nobena ni tako velika, da bi mogla sama vladata, a vsaka je močna dovolj, da vrže lahko sleherno vlado, ki ji ni po volji. V parlamentu in v deželi sta dve struji: eni hočejo rešiti frank s posojilom na tujem, drugi so nasprotni in zahtevajo, naj vlada poišče sredstva doma s tem, da odvzame bogatinom del njihovega premoženja. Ne ena ne druga struja nima večine v parlamentu. Zakaj med obema stoji stranke, ki se ne morejo odločiti. Ne strinjajo se ne z enim ne z drugimi popolnoma in vlečejo zdaj na levo, zdaj na desno. Z vsakim sunkom pade seveda vlada in noben minister danes ni gotov, ali mu jutri ne izpodnesejo stolca. Edino

kar je stalno in se razvija varno in premišljeno, je zunanja politika.

«Njegovo Veličanstvo» Mulaj Jusef.

Francozom se je posrečilo zlomiti upor Abd el Krime v Maroku in ga drže ujetega že par mesecev. Domače prebivalstvo v Maroku je zgubilo poslednje upanje na osvobodjenje in je globoko potrto. Čemu so bili vsi junaški boji, čemu vse nepopisne žrtve? Zgubili bodo poslednjo troho prostosti in nad njimi bo zavladovala neomejeno francoska oblast.

Francija izrablja premišljeno in odločno svojo zmago v Maroku in se ne da prav nič motiti po padcu franka. Dne 14. julija so praznovali v Parizu z velikim sijajem zmago francoskega orožja v Maroku. Povabili so k svečanosti tudi sultana Mulaja Jusufa, ki je nazunaj še vedno vladar maroškega cesarstva. On je vladar dežele, Francozi pa ga «varujejo in ščitijo». V resnici nima seveda gospod Mulaj Jusef prav nobene besede v Maroku; Francozi delajo, kar hočejo, in niti v sanjah jim ne pride na misel, da bi Jusefa vprašali za kako dovoljenje. On je pa vendarle «vladar» in Francozi ga imenujejo «Njegovo Veličanstvo». V Parizu so ga sprejeli z velikanskim navdušenjem. Streljali so s topovi, vojaške godbe so igrale, mesto je bilo v zastavah, predsednik republike je stal vedno na levi. Njegovega Veličanstva in ko se je vozilo po mestu, so spremljali njegovo kočijo beli konjeniki.

Primo de Rivera.

Istočasno je naznanil svoj prihod v Pariz diktator Španije Primo de Rivera. Hotel je priti, da podpiše s francosko vlado pogodbo, s katero si razdelita Španija in Francija vojni dobiček v Maroku. Španci in Francozi so se skupno bojevali proti Abd el Krimu, skupno hočejo zdaj uživati sadove.

Proti prihodu španskega diktatorja so dvignili protest delavci in demokratični republikanci. Napadali so ga po časnikih in posebnih lepakih. Vkljub grožnjam je Primo de Rivera prišel v Pariz. Nasprotniki diktature so mu prirejali sovražne demonstracije in policija je imela polne roke dela, da je vzdržala red. Po odhodu španskega diktatorja je pisal «Paris-Soir»: «Sprejem, ki ga je doživel Primo de Rivera, je dokaz, da v Franciji ni še nastopil čas diktature».

Državna kriza.

In vendar preživlja francoska demokracija težko in resno krizo. Gospodarske in politične razmere, ki sem jih uvodoma opisal, so vzele mnogo ugleda parlamentu in demokratičnim strankam. Ljudstvo je strašno nezadovoljno in obupuje. To daje močan pogon komunistom, fašistom in nacionalistom. Vse kaže, da nacionalisti niso prava nevarnost. Pač pa dvigajo glave nacionalisti in deloma tudi fašisti. Po padcu Briandove vlade so dobili pogum celo takozvani «rojalisti», pristaši

starih kraljevskih družin. Nabili so po Parizu lepake, kjer zahtevajo, da je treba odpraviti republiko in postaviti na čelo države kralja. Edino kralj da bo rešil valuto in vzdignil moč Francije doma in na tujem.

Kdor biva nekaj časa na Francoskem, dobi vtis, da bodo prišli nad to bogato deželo še težki dnevi, ako ne pokaže vlada kmalu velike odločnosti in parlament potrebne discipline.

V Parizu, meseca julija 1926.

Dr. E. Besednjak.

Za mladeniče!

(Dopis).

V boj proti kvantanju! Ne dolgo tega, kar sem se peljal zvečer z železnico iz Trsta nazaj v Istro. V vagonu nas je bilo polno moških in ženskih. Vmes so bili tudi trije fantje-delavci iz neke tovarne, ki so se vračali domov. Ti fantje so začeli prav grdo kvantati, videlo se jim je, da so tega posla zelo navajeni. Ko je vse drugo v vozu molčalo, pa se naenkrat oglasi mož, pošten kmečki mož in jim z vso odločnostjo reče: «Fantje, tukaj pa ne boste kvantali. To je nedostojno za poštenega človeka, v dostojni družbi se tako ne govori». Mladi fantje so ostrmeli in utihnili. «Kako pa naj govorimo, ko smo vedno v tem govorjenju. Tega se človek navadi, kakor vsakdanjega kruha, ko se vam cel dan tako kvanta na ušesa v tovarni. Kako pa naj se odvadim? Saj me je res sram takega govorjenja». V tem fantu je bila še poštenost doma. In mož mu je dal tale svet: Narediva pogodbo: za vsako kvanto boš plačal 5 lir kazni, pa se boš kmalu odvadil. No in mladi delavec je udaril v roko možu, ki je bil iz njegove vasi in pogodila sta se.

Ko bi bilo malo več takih mož — poštenjakov, kot je bil ta, potem bi bilo pri nas kmalu bolje. Kolikokrat se sliši po tovarnah, delavnicah, železniških vozovih najgrše kvantanje, pa ga ni moža, ki bi imel toliko poguma in bi nastopil proti tej sramoti našega naroda. Kvantanje je nekaj sramotnega za človeka in silno žalostno znamenje za narod, v katerem se to razširi. In žalibog Slovenci v tej «umetnosti» nismo najzadnji.

Človek se mora zavedati tudi svojega dostojanstva. Ustvarjen je podobi božji. Po svojem telesu že je najlepša stvar na zemlji, po svojem duhu pa je plemenito bitje, kateremu se ne more primerjati nobena žival na zemlji. Človek je kralj stvarstva na zemlji. In tega svojega dostojanstva se mora človek zavedati!

Če se pa mora človek zavedati svojega dostojanstva in sam sebe spoštovati, mora spoštovati tudi to, po čemer je postal človek. Bog se poslužuje očeta in matere, da ustvarja novega človeka. To je nekaj velikega, nekaj veličastnega: skrivnost postanka življenja, skrivnost ustvarjanja človeškega bitja.

In kakor mora dostojen človek spoštovati človeško dostojanstvo, tako bi moral spoštovati tudi to, po čemer je on postal človek, živo in umsko bitje! Oče in mati

sta ga rodila v ljubezni, na skrivnostnem način, ki ga je Stvarnik določil. In kdor o tem skrivnostnem postanku človeškega življenja nespoštljivo govori, ni vreden človeškega dostojanstva. Ni vreden, da je postal človek. Kdor o zadevah očetovstva in materinstva govori z umazanimi izrazi, s tem sramoti svojega očeta in mater, in ni vreden materinske ljubezni; še manj pa je tak človek vreden, da bi kdaj sam postal oče. Očetovsko dostojanstvo je nekaj velikega, nekaj skrivnostno velikega, pred čemur mora vsak dostojen človek v spoštovanju kloniti glavo.

Kam je bil propalica, ki ni spoštoval očetovskega dostojanstva in je v frivolnih izrazih govoril o njem. In kaj je storil oče Noè, ko je zvedel o tej grdobiji svojega sina? Proklet je njega in njegovo potomstvo rekoč: Proklet bodi sin Kamov, suženj bodi svojih bratov.

V vsaki župniji naj bi se ustanovil klub proti nedostojnemu govorjenju. To je za mladeniče danes najpotrebnejši klub. Kar vas ljubi naš rod, kar vas spoštuje svoje človeško dostojanstvo, vsi se združite v boj proti nedostojnemu govorjenju. Vsake opolzke besede se sramujte; kjer slišite umazano govorjenje nastopite proti dotičniku z ljubeznijo, a tudi z odločnostjo, zakaj tu gre za čast človeškega rodu in za čast slovenskega naroda.

O nekem kraljevem sinu sem bral tole: Nekoč se je napil in v pijanosti je pred svojo materjo rabil umazane besede. Ko se je drugo jutro zbudil, so mu dvorjani povedali, kako se je obnašal pred svojo materjo. Sramoval se je svojega dejanja. Vzel je kozarec in ga napolnil z vinom in šel z njim k svoji materi. Tu se vstopi pred njo in izpije kozarec do dna, nato pa pravi: «Mati! to je bil zadnji kozarec, ki sem ga spil v življenju». In držal je potem celo življenje besedo: nikoli ni več pokusil opojne pijače, da ne bi več rabil nedostojnih besed.

Fantje! Nekaj viteškega junaštva si vzgojite! Odrecite se vsemu, kar vas napeljuje v nesramno govorjenje: nezmerni pijači, nedostojni družbi, slabi knjigi!

Bodite dostojni, olikani fantje, ki se zavedajo svoje človeške vrednosti.

Mladinoljub.

Dijaška Matica v Trstu

Vlaganje prošenj.

«Dijaška Matica» v Trstu naznanja, da sprejema prošnje za šolsko leto 1926-27 do vstevši 31. avgusta t. l. Vse prošnje brez izjeme morajo biti spisane na obrazcu, ki ga je izdalo društvo in ki se dobi pri dijaških društvih Julijske Krajine in v uradu «Dijaške Maticе», via Fabio Filzi 10, I., Trst (102). Kdor želi obrazec naravnost od urada D. M., naj pošlje natančen naslov in naj priloži znamko 60 cent. Opozorjamo, da se bodo vpoštevale

PODLISTEK

Starine iz Osapske doline

MAČKOLJE.

Slovenci pravimo vasi Mačkolje, Italijani Caresana. V župnijskih knjigah, ki segajo nazaj do leta 1610., sem zasledil že v prvem letu naziv Mačkolje in šele kasneje Carison, Caresan, Caresana. Leta 1610. je umrl v Mačkovljah neki Mihael Sodnik. Leta 1648. je umrla v Mačkovljah neka Antonija Eler, ki je čakala častitljivo starost 100 let. Leta 1611. je umrl v Mačkovljah neki kmet Koščak; sploh sem našel v knjigah tiste dobe na več Koščakov. Pogosto se nahaja priimek Hlačon. V župnem uradu je dobro ohranjena koženica (pergamena), na kateri je pisano, da je tržaški škof Marenzi (lastnoročno podpisan), baron Marenfelt 7. febr. 1652.

posvetil cerkev v Mačkovljah v čast sv. Rufa, škofa in mučenca in da je vložil v glavni oltarski kamen ostanke sv. Socerba, sv. Krištofa, v levi stranski oltar ostanke sv. Katarine, sv. Boštjana, sv. Justa in na desni stranski oltar ostanke sv. Jerneja in sv. Valentina. — Zanimiv je priimek Smotlak. Prvič je zapisan v listinah ta priimek leta 1610. Pisali pa so se tudi Smotlaka. Jugoslovanski poslanik v Berlinu, dr. Josip Smotlaka, rodом Dalmatince, se je meseca majnika lani obrnil do osapskega dekana, da mu sporoči, odkdaj so Smotlake v Mačkovljah. Dr. Smotlaka je sodil, da so prišli iz Češkega leta 1620. po bitki na Beli gori. To pa ni res, ker so bili v Mačkovljah že l. 1610. Gotovo je samo to, da so češkega pokoljenja.

Slovenska oblika priimkov.

V 17. stoletju so bili župniki v Ospu de-

loma Slovenci, deloma Lahji, pa vsi so dobro znali slovenski. V matične knjige so zapisovali ženske priimke v pristno slovenski obliki. V letih 1620.-1640. beremo tale imena: Marina Zajka, žena Antona Zajca; Jedrt Hlačonica, Jedrt Helerica, Jelenka Purgarica (Purgar), Marinka Lokatka, Marinka Hlabjanska, Polonca Hrovatinka, Neža Krašovica (mož Krašovec), Tomažina Šuštarica (mož Šuštar), Mara Požarica, Marina Voukovića, Marina Tulica (mož Luka Tul), Neža Turkinja (mož Urban Turk), Marina Kapunica, Lucija Krašovka, Matejka Gombačica, Katarina Rihtarica, Tomažina Voučica. To so prave oblike slovenskega ženskega priimka. Potemtakem pomeni Anton Zajec gospodarja, Ana Zajka gospodinjo, Marina Zajčeva hčerko, Frane Zajčev sina. Da je bilo to nazivanje in pisanje priimkov splošno v navadi, pričajo primeri v

osapskih farnih knjigah do leta 1728., ko je 8. marca umrla neka «Mara Požarica».

Razni priimki.

Nekateri priimki, ki so bili v navadi še leta 1615., so menda izginili: Peter Jagoda, Ivan Jagodič, Koščak, Vingar.

Priselili so se Italijani: Locatelli, danes Lokatel, Desco (danes Deško), Corda (danes Korda). Mogoče, da se glede priimka Deško motim, češ da je italijanski. 28. febr. 1621. je umrl namreč neki Jerolim Dešak («Desach») in Gabrovice. Priselili so se Nemci: Kinsperger, danes jih ni več, Purger, danes Purgar. Korošci so prišli s Koroškega. Dne 2. februarja 1651. je umrl Ivan Korošec, ki je bil čez 100 let star. En priimek se nahaja v 3 oblikah, Heler, Eler, Jeler; odtod vas Elerji. 1651. leta umrl Jakob Borut je nosil pristno slovansko ime, že nad 1000 let staro. Danes je priimek popačen v Barut.

samo prošnje onih dijakov, ki bodo nabrali kaj članov za D. M. Pristopnice za nove člane dobijo v uradu D. M. in pri vseh dijaških društvih. D. M. pripominja ob enem, da so dijaki, ki so dovršili 17. leto, sami člani. V nasprotnem slučaju so člani starši. Vsaki prošnji, v kateri morajo biti navedeni razlogi, radi katerih se prosi podpora, morajo biti priloženi sledeči dokumenti: 1. ubožni list, 2. dokaz, da prosilec obiskuje šolo, 3. ako ni začelnik, dokaz, da je prejšnji letnik z uspehom dovršil; pri visokošolcih, da je položil predpisane izpite oz. kolokvije, 4. domovinski list (potrdilo o državljanstvu). V prošnji mora biti še navedeno vse, kar naj tvori podlago za njeno pravilno rešitev.

Navodila za nabiranje članov za «Dijaško Matico».

Redni člani so lahko osebe stare najmanj 17 let. Ustanovni član postane posameznik, ki plača enkrat za vselej 100 lir, in društva, ustanove itd., ki plačajo za dobo petih let 100 lir. Redna članarina za društveno leto, ki traja od 1. avgusta do 31. julija naslednjega leta, znaša 6 lir; vpisnina 2 liri. Vsak novo pristopivši član mora izpolniti pristopnico. Znesek 6 lir plača potom položnice Zadrugne Zveze v Trstu. Ko dobi društveni urad izpolnjeno pristopnico in znesek 6 lir, pošlje novemu članu društveno izkaznico. Proti plačilu 1 lire za poštino dobijo novi člani tudi društvena pravila.

Kaj nam z dežele pišejo

STUDENO.

Zahvala.

Podpisani se v imenu predstojništva romarske cerkve M. B. na Planinski gori zahvaljuje veseljavni lesni družbi «Selabsa» v Trstu, ki je podarila cerkvi les za kritje strehe v vrednosti 1.736,65 lir. Marija s Planinske gore naj bo bogata plačnica!

Župni urad v Studenem, dne 23. julija 1926. Dom. Janež, župnik.

VOLČJA DRAGA.

Pri nas, kakor je že znano, so začeli graditi novo železnico. Ko so prišli podjetniki sem, so povpraševali, če se dobi par sto delavcev domačinov. Mi smo zagotovili, da bo dovolj domačih. Nismo pa takoj razumeli, zakaj žele domačih delavcev. Pokazalo se je, da so boljši za delo. Plačajo pa jim po 1.80 L. na uro. Dela se 10 ur na dan, torej zasluži delavec 17 lir dnine. Če odbijemo, kar gre za bolniško blagajno, ostane mu 17 lir zanj in za družino. Kako naj živi, posebno ob rastoči draginji?

«Boča» se ni bil javil vojaški naborni komisiji, ko je bil čas za to. Neki dan so prišli kr. orožniki ponj in so ga zaprli. Čez teden dni je prišel za 1. dan doma, potem pa hajdi k vojakom. Zdaj pa smo radovedni, kdo bo klofotal ljudi po vaseh okoli.

PLANINA pri Vipavi.

Kruta smrt je ugrabila 18. junija iz naše srede 20 letno zavedno članico našega društva Marijo Žvokelj iz Dolenj. Kal boleznj sušice je dobila v ajdovski predlinici. Ljudje so ji nanesli mnogo cvetja na grob in dekleta so ji položile šest zelenih vencev. Društveni zbor je ubrano zapel v cerkvi in na grobu. Ob grobu je govoril v imenu društva br. Kete Fran tako pretresljivo, da se je mnogim porosilo oko. Pokojnici večni mir, družini pa naše sožalje.

Naš društveni odbor se je potrudil, da je čim sijajnejše organiziral sodelovanje 9 bratskih društev gorenje-vipavskega okrožja na naši prireditvi 29. junija. Vreme je bilo ugodno. Program se je izvajal točno in s kratkimi odmori. Pisati nočem kritike o posameznih točkah, ker to še zmiraj pričakujemo od g. Rejca, zastopnika Zveze prosv. dr. in poročevalca «Edinosti», ki je bil med udeleženci naše prireditve. Povem pa, da je bil celoten uspeh zelo zadovoljiv. Celo Tržačani so se zavzeli, kako da je kaj takega mogoče pri nas na deželi. Ta dan smo videli, da zeleni še mnogo rož v srcih naših deklet in fantov. Le visoko dvigajte zastavo krščanske prosvete in pogumno korakajte naprej! Bog živi!

UTRSKI vrh pri Šebreljah.

Novic imamo več slabih kakor dobrih. Dež neprestano lije; koruza je tako majhna, da ni upanja, da bi dozrela. — Kar ima kmet za prodati, je vse zelo poceni. Ako pa greš v trgovino kupovat, je pa tako drago, kakor da bi bilo pripeplano s Kitajskega. Kmet povsod le plačuj in plačuj. Sedaj prodajajo gozdove, da dobe potrebni denar za kritje stroškov. Kaj bo pa s poznejšimi rodovi, ko ne bo ne denarja, ne gozdov? — Ustanovili smo

mlekarno, ki dela dobro maslo, toda cena masla je bila tako nizka, da bi bila Mlekarna skoro propadla. Naši kupci so plačali maslo po 13 in pol lire. Ali ne bi bilo boljše, ko bi dajali maslo Zadrugni zvezi v Gorici? — Poti so tod sila slabe. Kaj se ne bi mogli združiti ter popraviti, da ne bi tako po kozje skakali, če človek gre do sosedu? — Pred časom so nepoznani tatovi prignali tu sem konja in ga skrili v zelo grd gozd. Najbrž so ga hoteli po noči gnati naprej, pa so ga pravočasno zapazili delavci, ki so delali v bližini gozda. Iz Spodnje Kanomlje so prišli ljudje po sledu iskat konja. Alojzij in Janez Črnlogar sta tudi po sledu podkovnih odtisov prišla, odgnala tatove in izročila konja gospodarju. Naš kraj je kakor past za tatove; že večkrat se je primerilo, da so tukaj ujeli katerega. Torej tatovi pozor!

ZGONIK.

Moški zbor našega «Prosvetnega društva» je napravil v nedeljo kratek izlet čez Veliki dol v Pliskovico, kjer je bil zelo gostoljubno sprejet. Med popevanjem lepih narodnih in umetnih pesmi so se utrdile prijateljske vezi. Srčna hvala! Bog živi in nasvidenje! član.

TOMAJ.

V nedeljo 18. julija smo pokopali posestnika Antona Puppis v starosti 84 let. Bil je vzoren krščanski mož in gospodar, krepkega značaja in samostojnega mišljenja. Pokojnik je bil dolgo vrsto let cerkveni in občinski starešina, mnogo let tudi župan. O njegovi priljubljenosti in spoštovanju, ki ga je užival pri ljudstvu je pričala udeležba na zadnji poti. Društveni pevski zbor se je v 3 žalostinkah poslovil od Njega. Takih mož, kakoršen je bil pokojni Popiž nam manjka. Zaslužil je lep nagrobni govor. Naj počiva v miru.

TOMAJ.

Zaključek šolskega leta. V nedeljo 5. julija so priredili dečki prvo predstavo. Podanih je bilo več laških pesmi in igrice, ter slovenski deklamaciji Gregorčiča: «Ob nevihti» in «Siromak». Duh sedanjih razmer se je dobro pokazal. Po predstavi smo si ogledali še razstavo deških ročnih del. Poleg risb in raznih izdelkov je bilo razstavljenega — kar je tudi pravilno — mnogo kmetijskega orodja: vozov, plugov, bran, dalje kuhinjskega orodja itd.; opazilo pa se je, da so bili ti izdelki premalo pazljivo in lično izdelani v primeri z nekaterimi nabrežinskimi kamni. Slednji so namreč vzbujali splošno pozornost in občudovanje, ter bi delali čast še kak drugi razstavi.

Sledečo nedeljo 11. julija se je vršila slična prireditev v samostanski dekliški šoli. Ob 4. popoldne je bila najprej mična otroška prireditev. Slišali smo nekaj laških in slovenskih deklamacij in pesmi. Posebno nas je ganila igra «Mala Judinja», «Ponesrečena deklamacija» in «Narobe svet», slednja za misleče ljudi. Cela prireditev nam je nudila obilo nedolžne zabave, ter je vplivala kakor balzam na naša srca v sedanjih časih. Po predstavi smo si ogledal razstavo dekliških ročnih del. Razstavljenе so bile jako lepe

in okusne vezenine in pletenine. Posebno lep je bil kelih s sv. hostijo. Občudovali smo zlasti nove slike na steklo, razne ptice, cvetlice in geometrične risbe. Človek se je težko ločil od tako lepe razstave občudovaje delo naših deklic in trud šolskih sester.

ČRNIKAL.

Pretekli petek je šel tukajšnji vaščan Andrej Križmančič na vse zgodaj na delo v njive. Okoli sedme ure mu je prinesla hčerka Angelka zajutrek. Doma sta ostala sama šestletna Milka in petinpolletni sin Davorin. Ko sta otroka spila kavo, sta šla pred hišo, kjer se nahaja vodnjak, ki ni še popolnoma dodelan. Bil je pokrit samo z deskami, katere so v dveh deževnih letih postale precej trhle. Deček je prav gotovo skakal po deskah, od katerih je ena počila in fantič je zdrknil v vodnjak, globok 8—9 metrov. Ker ni bilo nikogar blizu, je kmalu utonil. Tako nesrečno je izgubil Križmančič tudi ženo 16. julija l. 1923. Ko se je vračala iz Trsta, se ji je splašil konj na železniški progi v Žavljah vsled sopihanja prihajajočega vlaka. Uboga ženska je padla z voza ter se hudo pobila. Prepeljali so jo hitro v tržaško bolnišnico, kjer so ji odrezali desno nogo. Ali radi notranjih poškodb je kmalu izdihnila.

LOKA v Istri.

V nedeljo je bilo na predloškem pokopališču slovesno odkritje nagrobnega spomenika dvema karabinijerjema, ki sta bila dne 14. oktobra l. 1924. ob enajstih in pol predpoldne ustreljena na cesti, ki pelje iz Kopra na Herpelje. Umor je bil izvršen kakih sto korakov daleč od Šiškovice gostilne pod Črnikalom. Morilec je izginil. Zločina je bil osumljen znani Molk, ki je končal svojo žalostno karijero pri Prestranku. Sumnja upravičeno pade nanj, ker je četrt ure pred zločinom bil v gorimenovani gostilni. Pri razpravi v Ljubljani je tajil zločin ter je bil od porotnikov popolnoma oproščen. Odkritja spomenika so se udeležile vojaške in civilne oblasti, zastopniki okolnih občin in mnogo ljudstva. Mnogoštevilno so bili zastopani posebno karabinijerji. Spomenik, ki je napravljen po naročtu inženirja Petronio iz Trsta, je postavljen z dobrovoljnimi doneski prebivalstva občin Dekani, Herpelje-Kozina in Materija.

Knjige in časopisi

«Oče, budi volja tvoja», spisal dr. Ivan Pregelj. - Katoliška knjigarna v Gorici je izdala knjigo pod gornjim naslovom. Obsega 108 strani, 12 risb Šaše Šantla. To knjigo je izdala že preveljska Družba sv. Mohorja, toda nova izdaja je nekoliko spremenjena in ilustrirana. To krasno povest iz domačega življenja bo bo vsi z zanimanjem čitali. Priporočamo! Prodaja se v Katoliški knjigarni v Gorici, via Carducci 2, v Štokovi knjigarni, via Milano 37 v Trstu, po 3.50 lir.

Radi Oreha. - Katoliška knjigarna v Gorici je izdala priprosto trodejanko Dragotina Vodopivca «Radi oreha». Prav dobrodošla za kmečke odr. Prodaja Katoliška knjigarna v Gorici, via Carducci 2, Štokova knjigarna v Trstu, via Milano 37. — Cena lir 3.—

H. Rider Haggard, «JUTRANJA ZVEZDA». Iz angleščine prevel P. M. Černogoj. Ljudska knjižnica 21. zvezek. Ljubljana, 1925. Cena broš. L. 16, vezano L. 22.

Rider Haggard je vsemu kulturnemu svetu prav dobro znano ime, ki ima v lepi umetnosti dober glas in častno mesto. Najbolj znano pisateljevo delo je «Dekle z biseri». «Jutranja zvezda» je napeto pisan roman iz egiptovske zgodovine, ki ga bere bralec od prve do zadnje strani z enakim zanimanjem, ki nikjer ne popusti. Snov celega romana je pozeta iz egiptovske zgodovine, doba je orisana natančno po zgodovinskih virih. Ves roman pa je prepleten s staro egiptovsko mitologijo. Božanstveni K., dvojniki, osebnost v osebi, igra veliko vlogo, ki zapleta in razpleta dejanje. Tudi simpatič-

na postava berača v puščavi žene dejanje od zapletka do razvozljanja energično in verjetno do konca. Posamezni prijavi kot «Božja sodba», «Solnčna ladja», «Čarobna podoba» so pisani z občudovanja vredno fantazijo in vendar nazorno, prepričevalno do zadnje pike. Zvezdoslo je igra nemalo vlogo in je verno posneta slika iz življenja starih Egipčanov.

Prevod je lep, jezik gladek, snov in njena obdelava vseskozi zanimiva, zato bo našla «Jutranja zvezda» pot v vsako knjižnico, ker ni le vzgojna ljudska po-vest, ampak tudi literarno pomembno delo velikega angleškega pisatelja.

Knjiga se dobi v knjigarni J. Štoka, Trst, Via Milano 37.

ZANIMIVOSTI.

Zgodovina vinske trte na Koroškem.

Vinarstvo je bilo nekdanj na Koroškem dosti bolj razširjeno kakor sedaj. Zlahtno vinsko trto so zasadili že stari Rimljani, četudi v manjšem obsegu, ker so bili preveč navajeni na močna vina južnih krajev. Po listinah je dognano, da so gojili vinsko trto že leta 1334. v Labudski dolini, posebno okoli Volšperka, kjer so pridelali okoli 600 šartinov na leto. Vinogradi so bili v Krški dolini, pri Ostrrovici, Trušnjah — zato še sedaj ime Sv. Jurij na Vinogradih — v Kamnu, pri Tinjah, celo pri Millštattu na Zgornjem Koroškem. Tudi pri gradu Humberk so imeli vinograde, kjer so še leta 1834. bilo je rodovitno vinsko leto, nabrali šest polovnjakov. Posebno pa je cvetelo vinarstvo v Podjurski dolini, kjer so solnčni bregovi kaj ugodno uplivali na dozorevanje vinske trte. Posebno so gojili vinorejo v Globasnici, Št. Lipšu, zlasti okoli grada Zenek, o katerem že piše Valvazor, da so bili bregovi pod gradom zasajeni z vinsko trto, ki je rodila belo in rdeče vino. Vinogradi so bili tudi v Žitari vasi, o čemer še danes priča krajevno ime Vinogradi ter so segali od Malčap pa do Goslinjskega jezera.

Darujte za sklad Malega lista!

PRIMARIJ

dr. Ettore D'Osvaldo

Ravnatelj očne oddelka v gorški mestni bolnišnici. Izučen na očesni kliniki dunajskega vseučilišča.

Specialist za bolezni na očeh

Sprejema od 10-12 in od 3-4
Gorica, Corso G. Verdi 24.

Zobozdravnik

dr. Sardoč D.

ordinira

v Trstu

via M. R. Imbriani 16, I.
(Prej via S. Giovanni)

od 9-12 in od 5-7.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

specijalist

za zobne in ustne bolezni
sprejema

v Gorici na Travniku št. 5, II.

od 9-12 in od 3-5

GOSPODARSTVO

Srednja vinarska in sadjarska šola v Mariboru

sprejema prošnje za vpis v to šolo do 15. septembra t. l. Pouk prične 1. oktobra. Redni učenec je lahko tisti, ki izpolnjuje sledeče pogoje: A. Sprejemajo se le taki učenci, ki imajo vsaj 15, a ne več ko 19 let; vsaj 14 let stari učenci se sprejemajo le, če dokažejo z zdravniškim spričevalom, da so telesno dovolj razviti. B. Prosilec za sprejem mora dokazati, da je uspešno dovršil 4. gimnazijski ali realni razred ali popolno (štiritirazredno) neščansko šolo. Tisti, ki so dovršili kako kmetijsko šolo z najmanj dvoletnim tečajem, se sprejemajo za redne učence šole po povoljnem sprejemnem izpitu. Prednost pri sprejemu imajo kmečki sinovi. Absolventi 5. ali višjega razreda gimnazije ali realke smejo izjemoma takoj vstopiti v drugi letnik srednje vinarske in sadjarske šole, toda napraviti morajo izpit iz predmetov prvega razreda te šole po odločitvi nastavnika sveta. Neuspeh učenec v klasičnih jezikih ne ovira prestopa v srednjo vinarsko in sadjarsko šolo. C. Prosilec mora biti lepega vedenja. Č. Biti mora državljani kraljevine SHS; o sprejemu tujih državljanov odloča minister kmetijstva in vod. D. Biti mora povsem zdrav in krepak. Lastno-ročno na celo polo pisano prošnjo za sprejem, ki vsebuje prošilcev točen naslov, je poslati direktorji srednje vinarske in sadjarske šole v Mariboru. Prošnjo je kolkovati z din. 5 + 20 in priložiti ji je: 1. krstni list; 2. domovnico; 3. zadnje šolsko, odnosno odhodno spričevalo; 4. zdravniško spričevalo; 5. navedeno spričevalo pri onih prošilcih, ki ne prestopajo neposredno iz kake druge šole.

Učenci so eksternisti, t. j. stanujejo in prehranjujejo se — dokler ni zanje posebnega internata — v mestu na lastne stroške ali pa z državno stipendijo, za katero pa morajo v dopisu za sprejem posebej prositi in to prošnjo podpreti z uradno potrjenim ubožnim spričevalom. Ob vstopu v šolo se mladeniči preiščejo tudi po zdravniku zavoda; ako njih zdravstveno stanje ni povoljno, se odklonijo vzhle temu, da je njih zdravniško spričevalo ugodno.

Sprejem se naznani pismeno vsakemu prošilcu septembra meseca. Program pošljemo na zahtevo brezplačno.

Direktor: Andrej Žmavc.

Odber žitno seme. Ko žito žanješ, odberi že tedaj za seme tisti del njive, ali tisto snopce, katero je lepše zrastle in rodilo. Če hočeš z vso skrbjo doseči izboljšanje semena, izberi fino klasje, z njega osmukaj proč vrhnje in spodnje zrnje ter obdrži za seme zrnje s sredine, ki je vedno najlepše doraslo, polno in močno kaljivo. S tem je sicer opravek, a uspeh je nedvomno zagotovljen. Poskusi za letos nabrati na ta način 10 litrov semena, prihodnjič ga vsej posebej in opazuj: če bo sicer rastle v enakih razmerah kakor drugo, bo razlika očitna.

Kjer so vojaške vaje, se morajo posestniki za povračilo škode obrniti na občinski urad ali na takozvano likvidacijsko komisijo (Commissione liquidatrice). Likvidacijski komisariji se spoznajo po zelenem traku na rokavu. Njim pritiče oceniti škodo. Če njih ni v kraju, pa naj se prizadeje posestniki obrnejo na županstvo. Prijava se naredi pismeno brez koleka. Glavno je: prijaviti **takoj** po odhodu če ali še pred odhodom. V prijavi naj gospodar škodo opiše in v denarju oceni. Komisija ceni po svoje in potem je treba »zglihati«.

Solnce in gnoj. Pri vsej hvali raznih umetnih gnojil je vendar hlevski gnoj najbolj in najcenejši. Zato naj bi vsak gospodar imel zanj primerno skrb. Gnoj se ne sme izsušiti, ostati mora »masten«. Če solnce nanj sije, izhlapi iz njega najboljša moč (amonijak) in kmet raztroši po

njivi suho dračje in listje mesto mastnega gnoja. Dokler nisi naredil pri hlevu primerne gnojišča, kjer bo gnoj dobro stlačen in v senci, toliko časa ne troši lir za umetna gnojila — imaš škodo. Ponekod pokrijejo kmetje gnojni kup z vejevjem, ki ga nasečejo po grmovju, nekateri ga pokrijejo s plastjo prsti. Ti vedo, kje leži »šac«.

Draginja raste. Družina 5 oseb je potrebovala za tedensko prehrano v juniju l. 1920. 112 lir 15 stotink, v maju tega leta 149 lir 43 stotink, a v juniju tega leta 152 lir 95 stotink.

Žitna uš. Ta škodljivca napada korenine pšenice, koruze in drugih rastlin. Ponekod se opaža velika škoda, ako se uš razmnoži. To uš podpirajo mravlje kakor svojo ljubo živinico, zato je navadno opaziti veliko uši tam kjer je veliko mravelj. To uš zatiraj s tem, da zgodaj preorješ strnišče: s tem ji uničiš hrano, ker brez zelenja ne more obstati in se množiti; tudi mravljinčev oranje škoduje. Na zemljiščih, kjer gospodarji uš, sej zgodnje in hitro zoreče pridelke ter dobro zagnoj: tako bodo koristne rastline dozorele prej, nego se uš razmnoži do velike škode. Pozne rastline trpe veliko huje.

Poštna hranilnica. Vloge, ki so bile v nekdanji avstrijski poštni hranilnici, se dosedaj še niso izplačale. V Rimu delajo sedaj nove knjižice italijanske poštne hranilnice. V avgustu bodo jeli polagoma te nove knjižice dostavljati tistim, ki so stare avstrijske knjižice predložili v zamenjavo.

Delavska pritožba

(Dopis).

Precej naših fantov gre delat na tržške vrtove, kjer jih nekateri vrtnarji skoraj dobesedno smatrajo za sužnje. Hvala Bogu, da je tudi precej častnih izjem. Plače so za razmeroma težo in poletni do petnajst ur trajajoče delo, malenkostne. Žalostno je gledati, kaka ležišča so marsikje na razpolago ubogim delavcem. So gospodarji, kateri mislijo, da lahko obelijo delavcu zelenjavo z ribjim ali podobnim oljem. Večina vrtnarjev pozna malo praznikov — toda, če jih oni zase ne pripoznajo, za delavce bi jih morali. Razumljivo je, da tudi ob nedeljah silijo delavce k delu, samo da so brez maše. Sicer so pa delavci tudi marsičesa sa mikrivi, da jih imajo ogospodarji za tepčke. Morda spregovorim še kaj o vrtnarskih delavcih.

Delavec.

Cena oglasov v »Malem listu«.

Za 1 centimeter višine v eni koloni 4.— L.
Pri 5 kratni objavi 20% popusta.
» 10 » » 30% »
» 26 » » (pol leta) 40% popusta.
Pri 52 kratni objavi (celo leto) 50% popusta.

MALI OGLASI

Cena »Malih oglasov«: navaden tisk 30 stotink beseda; **mašno** 40 stotink beseda; vse **Z VELIKIMI ČRKAMI** 50 stot. beseda.

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvrda Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

GLYCOL. Jako učinkovito sredstvo posebno v poletnem času in v vročini. Kdor se čuti šibek na živcih in trpi glavobol, naj uporablja edino le »Glycol«, ki ozdravi v najkrajšem času. Cena steklenici L. 7.—. Za celo zdravljenje zadostuje 8 steklenic. Dobiva se le v lekarni Castellanovich, Trst, (San Giacomo - Sv. Jakob) Via Giuliani 42 (vsprejeto z ulico via dell' Istria).

PRSNI SIRUP priporočljiv proti kroničnemu kašlju in bronhijalnim afekcijam. Steklenica za odrasle L. 7.50, za otroke L. 5.—. Dobiva se samo v lekarni Castellanovich, Trst (San Giacomo - Sv. Jakob), Via Giuliani 42.

MRAMORNA MIZA za mesnico se prodaja. Trst-Rojan, via S. Ermacora 6, pritičlje.

PRIDNEGA KOVAŠKEGA VAJENCA se sprejme. F. Sirca, Štorje p. Sežana.

Po čem je lira?

Dne 28. julija si dal ali dobil:

za 100 dinarjev — 55.50 L.
za 100 č. kron — 93.55 L.
za 100 fr. frankov 76.— L.
za 100 šilingov — 425.— L.
za 1 dolar — 31.10 L.
za 1 funt — 152.75 L.

Primarij kirurg sanatorija
Villa S. Giusto in občinske
bolnišnice v GORICI

Dr. LOJZE SUSSIG,

prej asistent na dunajski vseučilišni
kliniki profesorja Hohenegga, sprejema
vsak delavnik od 2-3 popoldne
Corso Verdi 21-II, telefon šte. 196.

Brivec

Anton Rojic - Gorica

Via Seminario 2

se priporoča za vsa brivske in
lasničarska dela.

Jakob Bevc

urarna in zlatarna

TRST - Campo S. Giacomo št. 5

ZLATO kupuje v vsaki množini po
najvišjih cenah.
KRONE plačuje višje kot vsi drugi.
ZALOGA raznovrstnih ur in zlatenine.

Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste.

Največja zaloga pohištva

na Goriškem - GORICA, Via Carducci (Gospodarska ul.) 14
Ustanovljena leta 1897.

Na izbiro 50 celotnih oprem

bedisi za spalnice

bedisi za obednice

od prav preprostih do najbolj razkošnih

Cene zmerne!

Delo trdno!

Pohištvo lastnega izdelka, izvršeno od prvovrstnih delavcev vsake stroke

ANTON BREŠČAK

VIA CARDUCCI (GOSPOSKA UL.) 14

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.

z velike premije, diplomo in zlato svetinjo

Trst **via Caprin 5 pri Sv. Jakobu** Trst

Ni vseeno,

KJE

kupujete obutev.

Ako hočete biti
prvovrstno po-
streženi, kupuj-
te le pri

FORCESSINU!

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu: Via XXX Ottobre 11

Brzojavni naslov: Bancalubiana - Telefona: 5-18, 22-98

Podružnice:

GORICA, Bračica, Celje, Cernomelj, Kranj, Logatec,
Maribor, Metković, N. Sad, Plaj, Sarajevo, Split, ...

Centrala v Ljubljani

Delniška glavica in rezervni sklad:
80.000.000 dinarjev

Bavi se z vsemi bančnimi posli. - Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune v lirah in v dinarjih po dogovoru najbolje - Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9^{1/2} do 12³⁰ in od 14^{1/2} do 16 ur.